

Un nou model de festa basat en la col·lectivitat i aferrat a la terra; un nou model associatiu, que al voltant de l'eix principal i imprescindible dels castells, basteix una sèrie d'activitats complementàries molt diverses; un nou model d'activitat física on tothom és necessari: grans i petits, grassos i magres, forts i fluixos; i, finalment, un nou model d'integració social, per la facilitat de relació que hi ha entre els seus membres (entrar a la colla suposa d'entrada augmentar en més de cent persones el cercle de coneguts) i per la facilitat d'entrar-hi.

Aquesta comunicació no té el rigor científic que tenen les altres que estan recollides al llibre, sobretot perquè del tema en què està basat el treball no en som cap professional, com si que ho són molts dels altres participants a les Jornades. Som però, de finals de 1995, un apassionat del món casteller i aquesta passió ha motivat que durant un mes hagi trescat per llibres, arxius, fotos i també per la memòria, per poder elaborar aquest modest estudi. Si amb aquest tast que us he ofert s'ha despertat l'interès pels castells d'un sol lector don la feina i les hores invertides per ben aprofitades.

Fons utilitzades

Arxiu de la Colla Castellera Al·lots de Llevant

Memòries (1996-2001)
Arxiu fotogràfic
Arxiu de premsa

Publicacions

Manacor (1976)
Perlas y Cuevas (1976)
Al·lots de Llevant. Butlletí d'informació casteller.

Bibliografia

BROTONS, Xavier. Castells i castellers. Edicions Lynx, Barcelona, 1995
BARGALLÓ, Josep. Un segle de castells. Edicions Cossetània, Valls, 2001
MIRALLES, Eloi. Fem pinya! Ed. Diàfora, Barcelona, 1981
COLLA JOVE XIQUETS DE TARRAGONA. Benvingut a la Jove
MINYONS DE TERRASSA. Tot allò que volies saber dels castells i no t'atreves a preguntar...

Escoltisme a Manacor

Josep Segura i Salado, "Milà Verd".

Justificació

Per raons d'espai no puc parlar de l'època 1914-1923. Referent en aquesta podeu consultar el meu serial a la revista *Perlas y Cuevas* núms. 424 a 427, 430 i 436, (Manacor, gener, febrer, abril i juliol del 1978).

La resta del treball es basa en documents conservats per les persones que esment, en l'arxiu de l'actual Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca, en la premsa provincial i local i, com no, en els records.

Sobre l'ambient escolta a Mallorca des del 1956 en endavant, pot ésser útil l'"Historial de la Secció Ramon Llull" que vaig publicant a la revista del MEiGM, *Soca*, des del núm. 37(Ciutat, desembre de 2001).

Els començaments

Dia 11 de gener del 1954 arribà a Mallorca la família catalana formada per Eladi Homs Zimmer, Maria Ferret Espanyol i llurs quatre fills. El patriarca, de 32 anys, era escolta des que en tenia 12 i a partir del 1940 hagué de viure l'escoltisme en la clandestinitat imposada per les iníquies lleis del franquisme.

Ja arrelats a l'illa, el 1956 aconseguiren la fundació de la Secció Escolta Ramon Llull; el 1958 la dels *llobatons*, del mateix agrupament, la de l'esplet d'al·lotes *guies* Reina Constança de Mallorca, i la del clan Pius XII, tots a Ciutat. La resistència contra la uniformització espanyolista, anorreadora de nostra cultura i tradicions, havia començat.

La fundació

Gràcies als dietaris personals del "germà escolta" Gabriel Barceló Bover, gentilment cedits, sabem que dia 12 de setembre del 1959 el director del col·legi municipal Ramon Llull de Manacor, Sr. Joan Morey Bonet, li digué que havia d'anar a

parlar amb mossèn Miquel Julià Prohens, vicari de l'”església gran”, per assistir a un curs que s'havia de fer a Ciutat.

També hi estava interessat Mn. Bartomeu Càneves Barceló, altre dels vicaris de la parròquia dels Dolors i professor de religió del col·legi, però tant el director com Mn. Bartomeu només volien aprofitar les tècniques naturalistes de l'escoltisme per aplicar-les a les excursions escolars.

Es tractava del primer Camp Escola d'Informació que organitzava la nounada Oficina Diocesana d'Informació i Coordinació d'Escoltisme, integrada en el Consell de Joves d'Acció Catòlica.

Gràcies a la publicitat que féu la Delegació Diocesana d'Escoltisme de Barcelona fou un èxit: acudiren a Can Tàpera de Ciutat no només els escoltes mallorquins i els catalans que eren a l'illa fent el servei militar, sinó també molts de sacerdots, monges joves, seminaristes i seglars de Mallorca i del Principat.

Durà des del dimecres 16 de setembre fins a dia 19, i la inscripció, manteniment i hostalatge costaren 200 pessetes per persona.

De Manacor també hi anaren en Paco Sansó Grimalt i en Jaume Melis. Fins i tot el Sr. Salvador Bauzà Gelabert (professor de Formació del Espiritu Nacional i Educació Física) i el director del col·legi hi passaren un dia.

Gràcies a aquest primer CEI l'escoltisme s'escampà per Sóller, les parròquies ciutadanes de Sant Josep Obrer i la Soledat, el col·legi Sant Francesc, Bunyola i, com no, Manacor

Moviment masculí

Com era habitual, aparegué primer una secció d'al·lots, la Mossèn Alcover. En aparèixer els *llobatons* per als nins de 6 fins als 12 anys, ambdues unitats juntes formaren l'agrupament del mateix nom. Després es crearia la tercera unitat, el *clan*, per a joves majors de 16 anys.

Es triaren pel fulard els colors vermell i blau.

La secció

Els dies 11 i 17 d'octubre nostre informant es reunia amb en Joan Riera Ferrari, en Francesc Sansó i Mn. Julià. Aquest, jove sacerdot felanitxer que havia dit la seva primera missa dia 10 de juny del 51, era qui tenia més empenta.

Dia 19 mestre Jaume Bover (*a Cama*) i l'amo en Francesc *del Bosc*, membres de la Comunió Tradicionalista de Manacor, s'interessaren per l'escoltisme, al qual creien capaç de fer retirar de les escoles els textos de l'assignatura de “Formació del Espiritu Nacional”, de marcat caràcter feixista.

Formaven part també del grup fundacional, aixoplugat en el local de l'aspirantat Sant Joan Evangelista de l'Acció Catòlica de Manacor, a Ca ses Vallespines, una dotzena d'al·lots del col·legi Ramon Llull enquadrats en dues patrulles anomenades *Àguiles* i *Lleons*.

Naixia així la Secció Mn. Antoni Maria Alcover per honorar aquell gran manacorí que el 1913, quan era canonge magistral i vicari general de la diòcesi,

tanta influència tengué en la fundació dels Exploradors Mallorquins que ell, en el seu català deliciós, anomenava *al·lots guaites*.

La primera sortida es féu dia 25 d'octubre, data en què es commemora la mort de nostre rei Jaume III al camp de sa Batalla (Llucmajor). Anaren al Teix, a les cases del rei Sanxo, en companyia dels ja veterans de la Secció Ramon Llull.

Dia 7 de novembre Mn. Julià proposà que en Biel fos el cap de l'agrupament, puix que ja s'havien creat els Llobatons, però ell, després de pensar-s'ho, només acceptà el càrrec de cap de secció.

Mn. Julià, probablement, devia fer les funcions de cap d'agrupament; això és coordinar les activitats dels al·lots amb les dels nins. En Francesc Sansó era l'ajudant intendent i cap de material, en Jaume Melis el tresorer, i el secretari en Joan Riera (tenia 16 anys i ja destacava com a artista fent les il·lustracions de la revista escolar *Arbre*).

Dia 14 de novembre el cap de secció se'n dugué els alumnes del primer curs del col·legi a s'ermita de Santa Llúcia per fer pràctiques escoltes, que els agradaren molt.

Una setmana després, entusiasmadíssims, acabaren la decoració del cau.

El 29 amb el tren anaren a Petra i des d'aquí, a peu, fins a Bonany. Mn. Julià, tal com acostumava, féu el camí amb la moto.

Aquest mateix dia el *Diario de Mallorca* parlà de l'escoltisme a Manacor.

Per Nadal feren un betlem preciós.

La primera sortida de l'any 1960 fou dia 24 de gener. Devers les 8 del matí partiren amb *sa camiona* cap Artà i des d'aquí, a peu, a s'ermita de Betlem. En davallar visitaren el museu local.

Dia 7 de febrer Mn. Julià, animós i treballador fins al punt que empenyia el carro més aviat del que podia caminar, exigí als de la Junta que fessin la Promesa perquè així estarien legitimats per fer-la prendre als altres al·lots per Pasqua.

Dia 21 en Biel, en Francesc Sansó, en Joan Riera i altres nou anaren en bicicleta al castell de Santueri. Fou una aventura esgotadora; per problemes d'horaris i de distàncies alguns al·lots no pogueren anar a missa. Hi hagué tantes rodes foradades que allò semblava la retirada de Napoleó a Rússia!

Dia 3 d'abril hi hagué una sortida a Cala Varques visitant sa Gleda, Son Josep, ses Síquies, sa cova des Port i la Victòria; aquesta vegada tot va anar molt bé i s'aserenaren els ànims.

Dies després en Biel Barceló enllestí la peça *Beyruth de dol i de festa*, basada en la història i la llegenda de sant Jordi, patró universal de l'escoltisme cristià, que havia d'ésser representada al foc de camp del proper campament general, a Biniatzar (Bunyola) els dies 23 i 24.

Dia 16, Dissabte Sant, anaren a fer servei a l'”església gran” dues colles del Clan Pius XII, escoltes de Ciutat. Causaren admiració i desitjos de superació als escoltes manacorins.

Dia 8 del mes següent els al·lots obsequiaren en Biel, *el seu cap i germà major*, que era a punt de contreure matrimoni, amb mitja dotzena de precioses

copes de xampany; així mateix es decidí representar una comèdia per recaptar fons.

Una setmana després es feren les noces i com que pràcticament el curs havia acabat, puix el camp d'estiu n'és l'apèndix, en Biel Barceló, que a més es trobava cremat per les constants reunions de la Junta, amb la secció, amb els al·lots de cada patrulla, amb els pares..., cosa que suposa una feinada feta gratuïtament i que a més per molta feina i il·lusions que s'hi posi no sempre les coses surten bé, donà per acabada la seva etapa a l'escoltisme.

Una quinzena d'al·lots, dirigits per en Paco Sansó, acamparen en es Ribell des Port Vell de Son Servera des del 30 d'agost al 6 de setembre. Sortiren des de Porto Cristo en barca per arribar al lloc de destinació; això els va engrescar i era, a més, la seva primera acampada en solitari. Així mateix, per no haver-hi encara en aquells temps televisió, els camperols i estiuers col·laboraren assistint i participant als focs de camp i en altres activitats. (*Cort*, any XIV, núm. 382, Palma, 1 de setembre de 1960).

Sense peu d'impremta l'agrupament publicà un doble foli formant quatre pàgines encapçalades amb el seu escut: una flor de lis carregada amb el blasó de la família Alcover. Era una mena de manifest proclama demanant la inscripció d'al·lots i al·lotes.

És escrit en castellà, però al Centre Artístic Recreatiu, organitzat també per Mn. Julià, es donaren les primeres lliçons de català de la postguerra manacorina i, amb el temps, en Biel Barceló arribaria a ésser el director de l'Escola Municipal de Mallorca.

El curs 1960-61 començà amb una acampada de dissabte i diumenge a s'ermita de Santa Llúcia. Hi assistí el fundador de l'escoltisme a Mallorca n'Eladi Homs Zimmer.

Ja era el 1961 quan anaren a la possessió des Bessons per passar un cap de setmana.

Aquell any el foc del camp Sant Jordi, celebrat a Biniatzar del 22 al 23 d'abril, fou sobre les Olimpíades de l'Antiguitat Clàssica i al dia següent, diumenge, hi hagué proves olímpiques.

El camp d'estiu el feren al pinar de Can Farineta de Sant Jordi (Campos), on estaren en companyia dels seminaristes manacorins Joan Sales Santandreu i Antoni Perelló des del 6 al 16 d'agost, però es trobaren amb el problema de l'excessiva abundància de moscards.

Acabat el campament les patrulles continuaren fent activitats durant la resta de l'estiu.

L'octubre de 1961 el curs començà en dissabte amb una reunió de tot l'agrupament amb els pares dels nins i els *al·lots* al Saló Fénix, on l'antic escolta d'Al·lots de Muntanya (1932-1936), l'odontòleg Josep Forteza-Rei Forteza, projectà algunes pel·lícules de 8 mm. fetes al camp Sant Jordi d'aquell any, durant la I Olimpíada Escolta.

Hi assistí també n'Eladi Homs i el consiliari general Mn. Joan Trias Lladó, antic escolta dels Scouts de France.

Al dia següent hi hagué una sortida conjunta al pinar de sa Coma.

El 26 de desembre, nins, *al·lots*, pares i amics es tornaren a reunir al Fénix per celebrar el seu primer Nadal escolta. Hi hagué representacions teatrals a càrrec dels *al·lots*.

El 28 i 29 d'abril de 1962 assistiren al camp Sant Jordi en companyia dels altres grups escoltes: eren tres patrulles, puix que s'havia creat la *Cèrvols*, que desaparegué el 12 de maig del 64, repartint-se els *al·lots* entre les altres dues.

En el *Diario de Mallorca* podem llegir sobre aquesta acampada que havia coincidit amb el centenari del naixement del gran filòleg manacorí Mn. Antoni Maria Alcover i Sureda, per la qual cosa el foc de camp del dissabte fou dedicat a les *Rondaies Mallorquines*, representant-ne una cada patrulla que hi volgué intervenir. Guanyaren els *àguiles* de Manacor, amb *Ous de somera*, i els *lincs* de Sant Francesc (Ciutat).

Una setmana després, els dies 30 d'abril, 1 i 2 de maig, acamparen a Alfàbia, també a Bunyola, gentilment cedit pel seu propietari el Sr. Josep Zaforteza Calvet. Va ésser un campament molt ben preparat, del qual encara hi ha documentació manuscrita que m'ha cedit en Paco Sansó.

D'aquests papers extrec les següents dades: a més de piles elèctriques comptaven ja amb un fanal de butà; se'n portaren, per si a les cases no hi havia vaques, sis pots de llet condensada que costaren 87 pessetes; un quilo de cacau en pols (28 pessetes); cinc de patates valorats en 47,50; dotzena i mitja d'ous; tres quilos de taronges; un de sebes, que costà 8 pessetes; una col (3 pessetes); un quilo de sucre (13 pessetes), etc.

Dia 30 dinaren de sopa d'avecrem, ous frits amb patates, i taronges; per a berenar hi hagué pa amb confitura, i per a sopar sopes mallorquines, sobrassada torrada i més taronges. Podria dir el menú dels altres dies, però crec que com a mostra del que es menjava a un campament escolta ja és suficient.

Cada un dels assistents pagà 75 pessetes. La llista d'aquells és la següent: Pep Ballester, Pep Lluís Fuster Forteza (actualment bancari), Alfons Pablo Alba, Miquel Bonet Ferrer, l'altre Pep Lluís Fuster Forteza, Damià Gelabert Bassa, Rafel Cortès, Pere Bonnín, Bernat Martí Homar, Miquel Homar -cap de patrulla-, Pep Pinya Aguiló (actualment misser), Àngel Burgos Bosch i, com no, Paco Sansó. En Pep Santandreu, en Miquel Gelabert Mestre i n'Antoni Riera Sagrera no hi pogueren anar.

El camp d'estiu d'aquest any fou a l'agost a sa font des Canyaret (Llucalcari) i tal com era costum feren una bona obra col·lectiva eixamplant un pas estret i perillós que mena fins a la font i netejant els seus voltants. (*Perlas y Cuevas*, núm. 121, Manacor, 28 de maig del 1966).

Per Nadal del 1962 els *al·lots* de la secció i els nins dels *llobatons* representaren una peça sobre la necessitat i la justícia que els pobles del Primer Món ajudin els del Tercer Món a sortir del forat en què encara ara es troben.

En un informe del 1963 es diu que cap al·lot no havia fet la Segona Classe.

Diu el *Diario de Mallorca* que el camp Sant Jordi d'aquest any se celebrà els

dies 20 i 21 d'abril, i estigué dedicat al regne de Mallorca durant l'edat mitjana. Al foc de camp la secció representà *La gerreta del captiu*.

Diumenge hi hagué el joc de la cacera del porc senglar, el torneig de palestra, el tir amb arc i les carreres de quàdrigues. Les patrulles de Manacor representaren les tropes del comte de Peralada, les del baró d'Orient i les del cavaller Joan Serra de la Mola.

Per això hagueren d'estudiar la seva història i confeccionar cada una dos escuts nobiliaris representatius del senyoriu i emprar-los en el torneig contra les altres seccions. Els de més edat, dos caps de patrulla, eren n'Andreu Gomila Mestre i en Rafel Cortès.

Com a tots els Sant Jordi, hi assistiren també els *llobatons* i les *al-lotes guies*.

Dia 28 d'octubre d'aquest any es reuní la Junta Administrativa amb l'assistència d'en Pere Aguiló Bonnín, en Jaume Melis, en Rafel Cortès i en Paco Sansó.

Dia primer de novembre hi hagué un consell de caps i nou dies després una FOCA (formació de caps).

El 17 de novembre, diumenge, se celebrà una reunió de secció i, al dia següent, una sortida al castell de Santueri.

Entre l'octubre i el desembre d'aquest any construïren, com a bona obra col·lectiva, un berenador a s'Ermita, o sia, una taula i uns bancs de formigó. Els *al-lots* cercaren, traginaren i pastaren la grava, el ciment, l'arena... Hagueren d'aconseguir una carrereta, tatxes, posts, ferros, paletes, poals, cordes, aixada, puntera, senalles, gaveta, nivell... Feren el projecte amb plànols i tot, els fonaments, la bastimentada...

Per a commemorar la Diada del Pensament, el diumenge 23 de febrer de 1964 hi hagué al matí un gran joc de ciutat a Palma. Després, els *al-lots* d'altres localitats dinaren repartits pels domicilis dels seus *germans* palmesans i a l'horabaixa, al Seminari Vell, hi hagué curtmetratges i una missa molt solemne.

Llegim en el *Diario de Mallorca* del 6 de maig d'aquest any que al Sant Jordi, celebrat per darrera vegada a Biniatzar els dies 25 i 26 d'abril, hi anaren 320 escoltes comptant *llobatons*, *al-lots*, *daines*, *guies*, entre ells els de Manacor, i *ròvers*. El foc de camp fou sobre la Bíblia i la Secció Mn Alcover representà *Josué i la Terra Promesa*, que guanyà el primer premi.

Els tres trofeus foren altres tantes estatuetes de sant Jordi, d'uns 30 cm., de fusta d'olivera, fetes al taller manacorí de Fullana-Homar per 150 pessetes cadascuna.

A més, la Mn. Alcover, per al concurs d'instal·lacions, féu una monumental porta giratòria on colcaven els *llobatons*, i un cohet com els de Cabo Kennedy.

Segons un resum d'activitats conservat a l'arxiu de l'actual Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca (MEiGM), el començament oficial del curs 1964-65 fou dia 23 d'octubre, amb representacions escèniques dedicades al pares. El lloguer del local els costà 175 pessetes, però com que n'ingressaren 335 per l'import de les entrades hi hagué un benefici de 160,-.

No obstant això, sabem que un dia abans, dissabte, feren una sortida al puig de Son Onofre (Sant Joan), on realitzaren pràctiques d'escalada que els interessaven molt, si bé acostumaven a fer-les al puig de sa Font (son Servera), i també feren un consell d'honor.

Dia 30 d'aquell mes feren un gran joc i una missa conjunta per a *al-lots* i *llobatons*.

Per Nadal, a més de fer paperetes de loteria, que els deixaren un benefici de 1.000 pessetes, representaren *El rei Herodes*, pagant 115 pel lloguer del local, si bé, com que feren un calaix de 2.499 obtingueren unes entrades netes de 2.384 pts.

Feren el campament d'hivern al Santuari de Lluc i aprofitaren per davallar al torrent de Pareis i deixar a la Maredeu un banderí d'obsequi amb una inscripció commemorativa.

El gener feren una acampada de cap de setmana a ses Talaiotes. A la missa hi assistiren més de cent camperols dels voltants.

Els tres mesos següents els dedicaren a entrenar-se per a les proves del campament general, sense oblidar la preparació per a la Pasqua, que acabà amb una missa a la qual assistí tot l'agrupament.

El 7 de febrer del 1965 realitzaren un joc de ciutat a Manacor mateix consistent a localitzar i desarticular uns espies soviètics. Era aleshores cap d'agrupament en Paco Sansó i cap de secció en Pere Aguiló Bonnín.

Del Sant Jordi d'aquest any o II Olimpíada Escolta es conserva encara una puntuació de diferents proves esportives segons el mètode d'Hebert i d'aquesta sembla deduir-se que actuava d'ajudant de secció Mn. Jaume Serra Adrover, jove capellà de la parròquia manacorina de Crist Rei, puix que nasqué el 31 de desembre del 1934 i digué la primera missa dia 21 de desembre del 1957.

El 5 i 6 de maig, per a commemorar el Pentecosta, anaren a sa Coma.

El camp d'estiu el feren a Alcanada (Alcúdia) des del 25 de juliol fins a dia 2 d'agost.

Al primer CEP (camp escola de preparació) organitzat pels *al-lots* de l'escoltisme mallorquí a la Porcíncula del 26 al 29 de juny, hi anà en Miquel Sureda Miquel; la inscripció costava 200 pessetes.

Al CEI celebrat a Son Bono, dels Jesuïtes de Palma, des del dia 30 d'octubre al dia 1 de novembre, però Mn. Jaume Serra i Mn. Miquel Julià hi foren convidats.

Del 27 al 28 de novembre acamparen a ses Talaiotes (Manacor) per celebrar el pas d'alguns *llobatons* a la secció.

Aquest any feren el Nadal escolta a Son Macià.

Durant els dos primers dies del 1966 feren una volta en bicicleta des de Manacor a sa punta de n'Amer, i de tornada passaren per Son Forteza, Cala Varques, es Port, s'Illot, etc. Visitaren tots els llocs d'interès històric o naturalista.

Els dies 23 i 24 d'abril el Sant Jordi se celebrà per segona vegada a Son Macià de Marratxí. Hi anaren n'Antoni Tauler Pons, en Bartomeu Martí Homar, en Jaume Canoves Miquel, en Pere Grimalt Galmés, en Guillem Gelabert Bassa, n'Antoni-

Marius Bosch Bouvard, en Miquel Sansó Soler, en J. Huertas, en Miquel Fuster Forteza, en Francesc Lladó Morey i el cap de secció en Miquel Sureda. Presentaren els treballs en forja de ferro que ells mateixos havien fet.

El premi es declarà desert perquè gairebé cada *al·lot* votà la seva pròpia secció i es considerà que no seria just que el guanyàs la que tengués més membres.

A la circular del mes de maig es comenta aquest fet molt críticament: “Ha fallat la confiança posada en els *al·lots*, i han fallat els caps per no haver sabut educar-los millor.”

Del 8 al 22 de maig l'escoltisme manacorí, moviments masculí i femení, celebrà una gran festa i una gran fira amb projecció per

als col·legis de pel·lícules escoltes, cinema, conferències, teatre, tir al blanc, exposició de treballs manuals al Salón Fénix, etc.

Hi col·laboraren els mestres del col·legi municipal Ramon Llull i les monges, diverses fàbriques, botigues i persones particulars donant objectes per a la tómbola; els escoltes de Ciutat i l'agrupament Verge de Sant Salvador, acollit a la parròquia de Sant Miquel de Felanitx; els propietaris de les Coves del Drac concediren entrades gratuïtes als membres de l'escoltisme. Hi participà una gentada en totes les activitats i compraren bitllets per a les rifes (*Perlas y Cuevas*, núm. 121, 28 de maig de 1966).

Aquest any 290 escoltes i guies de tot Mallorca cuidaren de l'ordre intern de l'estadi Lluís Sitjar durant la celebració del gran Pentecosta, al qual acudiren més de 40.000 persones. (*Boletín Oficial del Obispado*, any CVI, p. 187-195).

El 1967, en el mateix estadi, succeí el mateix amb motiu de la creuada del Rosari en Família predicada pel famós p. Peyton.

Al Sant Jordi del 1967 hi anaren vuit membres de la Secció; no consta si hi

participaren els *llobatons* i les *guies*, però sabem que tot el moviment masculí de Manacor eren 32 individus.

Gràcies a les circulars de tipus general enviades per la Delegació Diocesana d'Escoltisme sabem que a l'any 1968 el cap d'agrupament era en Paco Sansó i el cap de la secció en Miquel Sureda Miquel, ajudat per en Damià Gelabert.

El tresorer general del moviment, en Miquel Morey Ferrer, es queixava des de Ciutat que només la meitat dels *al·lots* de Manacor havien pagat la quota de l'assegurança contra accidents contractada amb Phoenix Assurance abans d'acabar l'any anterior.

Els dies 13 i 14 de gener del 1968 hi hagué una FOCA a Can Tàpera, però no sabem si hi participà l'escoltisme manacorí.

El moviment masculí a Manacor el formaven dos *ròvers*, tres caps de *llobatons*, set *llobatons*, vuit *al·lots*, el cap de l'agrupament i el consiliari.

Aquest any, per primera vegada des de 1958, no es féu el camp general de Sant Jordi perquè s'estava treballant en el desdoblament de les seccions, que passaren d'estar dividides en patrulles a subdividir-se en *ràngers* i *pioners*, comprnent respectivament els *al·lots* des de 12 a 14 anys i des de 15 a 16. Així mateix, es treballava en els esplets femenins per crear les *caravel·les*, *al·lotes* des de 15 a 16 anys que s'anaven preparant per ingressar al clan en complir els 17.

A més, del 7 al 10 de maig hi hagué a Llucalcari, a can Jordi Bonet Armengol, president del Moviment Scout Catòlic espanyol i representant de la Conferència Internacional d'Escoltisme Catòlic (CSIC), una reunió amb l'assistència de monsenyor Ettore Cunial, bisbe vicerector de Roma, consiliari de la CISC i representant personal del Pare Sant, que feia part del “Bureau International Scout”.

Entre els il·lustres visitants foren els més assequibles sir Geoffrey Hulton, baronet anglès convertit al catolicisme, i Franz Bühler, comandant de l'exèrcit suís, misser i periodista.

Gràcies en aquesta reunió internacional es va saber que a Sóller, al carrer d'Isabel II, hi vivia mister E. Sherbrooke, de més de 90 anys, que havia estat secretari particular de lord Robert Stephenson Smith Baden-Powell of Gilwell.

El primer de maig del 68 hi hagué una Assemblea General de caps d'agrupament i d'unitat, consiliaris i membres de comissariat. Tengué lloc al col·legi dels pares teatins, a l'avinguda Sindical de Ciutat. Hi assistí l'agrupament Mn. Alcover, però no hi consta la presència del Verge de les Neus.

En Paco Sansó recorda que per Nadal d'un any, tal vegada de 1968, la bona obra de Nadal consistí a fer juguetes per regalar als nins pobres, i que pels Reis, potser del 69, representaren *El rei Herodes* per entretenir els vellets acollits a la residència d'ancians de la carretera d'Artà.

El 1969 tampoc no es féu camp de Sant Jordi, però l'any següent, per a celebrar el naixement oficial dels *ràngers* i *pioners*, tornà a fer-se a Son Macià de Marratxí. El Mn. Alcover només comptava amb *pioners*, puix que d'aquesta etapa hi assistiren en Miquel Sureda, en Francesc Cortès, en Guillem Gelabert, en Damià Gelabert, en Jaume Cànoves, en Miquel Sansó i n'Antoni Ordines.

L'any 1970 va ésser el darrer d'existència del col·legi municipal Ramon Llull, i, a més, entorn d'aquestes dates, quan era el seu consiliari Mn. Andreu Genovart Orell, actual vicari general de la diòcesi, deixaren el cau de Ca ses Vallespines i passaren a un local de la parròquia de Crist Rei, on era vicari Mn. Francesc Suárez Riera.

Per la circular del novembre-desembre editada pel moviment sabem que a l'octubre d'aquest any s'implantà una unitat *rànger*.

El 1971 l'escoltisme mallorquí celebrà unes jornades d'orientació pedagògica i sabem que els agrupaments manacorins tengueren part principal en la seva organització.

Dia 17 d'octubre d'aquest any els *llobatons*, les *daines*, els *ràngers*, els *pioners* i les *caravel·les* feren una sortida a Bonany (Petra) amb en Miquel Sureda, na Blanca Gual de Torrella i altres caps.

A l'estiu d'aquest any o del següent, 24 *ràngers* del Mn. Alcover, amb en Mateu Sansó Vives com a cap de camp, i en Guillem Salas Lliteras, que m'ha permès fotocopiar els seus documents, i en Guillem Gelabert d'ajudants, amb Mn. Paco Suárez de consiliari, acamparen al Caló d'en Burgit (Santanyí).

El 1972 era cap dels *pioners* en Miquel Magraner Mora.

Des del maig francès de 1968, nostra joventut es decantà pels incipients partits polítics i el laïcisme.

Per altra banda, a l'estiu del 1969 una circular de l'escoltisme mallorquí deia: "...la Ruta ha d'ésser mixta... el clan és compost per ...tots els joves de 16 a 22 anys sense distinció de sexes...", però no fou fins al 1972 que s'implantà la coeducació dintre de nostre escoltisme.

Això provocà tensions entre els dos moviments i, a més, a causa de la crisi interna del comissariat, Miquel Julià Prohens, comissari general del moviment masculí, dimetí el febrer del 1973.

Tal vegada a causa de totes aquestes circumstàncies, el 1973 l'escoltisme i el guiatge deixaven d'existir a Manacor.

Els llobatons

Llegim en el *Diario de Mallorca* de dia 29 de novembre de 1959 que n'Antònia Sureda Duran feia un mes que havia fundat l'estol de *llobatons* o segona unitat, ajudada en les seves tasques d'*akela* per les *bagheera* i *baloo* n'Antònia Sansó Amer i n'Isabel Riera Fullana.

N'Antònia Sureda creu recordar que entre els primers nins hi eren en Bernat Martí, en Pere Pol Perelló, en Francesc Sánchez Truyols, n'Antoni Ladària Ferrer -que mentre fou alumne del Ramon Llull sempre figurà en el "Cuadro de honor"-, n'Àngel Burgos, en Martí Bonet Ferrer i en Miquel Sureda Miquel.

Alguns d'ells, en superar els 12 anys ingressarien a la secció.

El 22 de novembre d'aquell any els visità n'Aina Moll Marquès, cap dels *llobatons* de l'agrupament Ramon Llull de Ciutat, per donar-los algunes orientacions.

Assistiren al camp Sant Jordi celebrat el 1960 a Biniatzar i per una fotografia sabem que hi eren n'Antoni Fiol Servera, en Francesc Munar Servera (nat el 1948,

digué la seva primera missa el 1976), n'Antoni-Marius Bosch i en Llorenç Burgos Bosch.

Un altre seria en Guillem Gelabert, que al 1966 havia passat ja a la secció. Un segon, en Mateu Soler Ramis (actualment periodista). I encara sembla que n'Antoni Forteza Miró també hi fou.

Des de dia 10 fins a dia 14 d'agost d'aquell any, feren el seu primer camp d'estiu a Cala Ferrera de Felanitx.

Com que fou el primer d'aquesta branca del nostre escoltisme, també hi assistiren els del Ramon Llull.

Eren en total 24 nins dirigits per na Maria-Dolors Porcel Bastardes, vinguda a posta de Barcelona, i les *akeles* mallorquines Nuri Forteza-Rei Borralleras, de Ciutat, i Antònia Sureda.

Tres *llobatons* manacorins i un de Palma feren la Promesa.

Gràcies a un diploma que encara conserva n'Antònia Sureda, sabem que ella assistí al CEP de *llobatons* celebrat a Cabrera d'Igualada (Barcelona) els dies 30 i 31 de març i 1, 2 i 3 d'abril de 1961. Ve signat per la cap del camp, Montserrat Oliver Busquets, i pel comissari general de l'escoltisme català, Jordi Bonet Armengol, dia 3 de gener de 1962.

El 23 d'octubre del 1964 actuaren conjuntament amb els *al·lots* durant la funció oferta als pares i amics.

Per Nadal muntaren un betlem amb les figuretes que ells mateixos havien fet i fins i tot s'atreverien a fer la instal·lació elèctrica per il·luminar-lo.

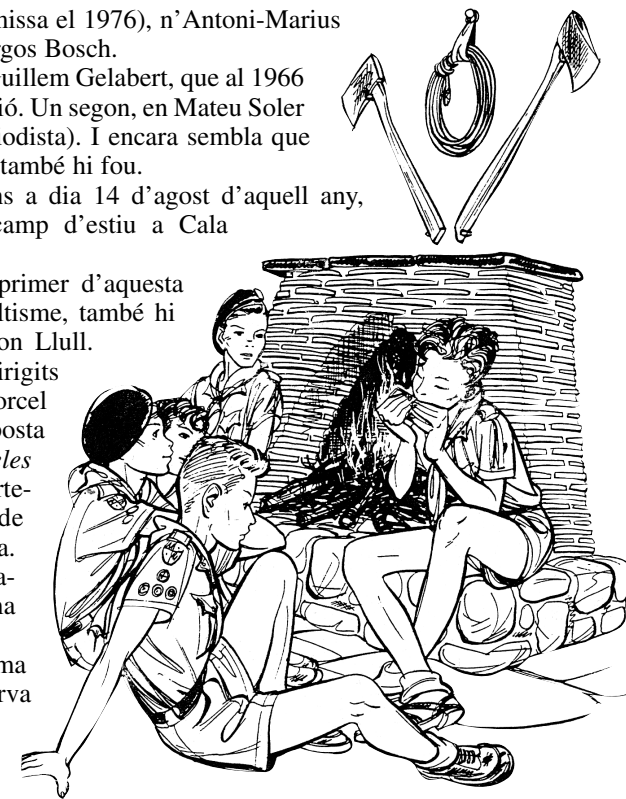
La bona obra col·lectiva de cap d'any consistí a anar a visitar els vellets acollits a l'hospital per alegrar-los amb dances i cançons.

La del primer trimestre de l'any següent fou localitzar una família nombrosa necessitada, a la qual cada nin obsequià amb un paquet fet per ell mateix.

Al febrer del 1965 era ajudant de l'estol n'Antònia Matamalas Prohens.

El Divendres Sant d'aquest any feren pel bosc un viacrucis vivent, carregant-se per torns una feixuga creu.

Al curs de 1966-67 eren 19 *llobatons*, o sia: Joan Adrover Binimelis, Miquel

Barceló Adrover, Josep Bauçà Darder, August Bosch Bouvard, Antoni i Guillem Cànoves Miquel, Miquel Galmés Caldentei, Joan-Carles Gomis Rodríguez (actualment mestre d'escola, pintor, crític d'art i responsable de dues sales d'exposicions), Joan Grimalt Galmés, Joan Juan Riera, Pere Martínez Fortesa, Guillem Matamalas Brindis, Antoni Munar Bassa, Miquel Munar Servera, Bartomeu Pasqual, Antoni Riera Pasqual, Joan-Brú Rubert Bover, Josep Santandreu Mesquida, i Mateu Soler Santandreu. Els nins pagaren a la tresoreria general del moviment una quota individual anual de 50 pessetes (o sia, 18 per a l'assegurança, 5 per a l'oficina nacional i 27 per a les despeses generals del moviment a Mallorca) i les caps, ajudants i consiliaris en pagaren 90, puix que hi entrava també el preu de les publicacions.

El primer diumenge de març de 1968, hi hagué al castell de Bellver una festa general per als *llobatons* i les *daines* de tots els agrupaments de Mallorca. Els del Mn. Alcover i les del Verge de les Neus no hi anaren. Sembla que aquest any hi podem afegir a la llista: Joan Artigues Llodrà, Pere Cayon Pomar, Bartomeu Galmés Prohens, Gaspar Oliver Santandreu, Antoni Peñas Arcos i Jaume Perelló Muñoz, amb les *baloo* i *baghera* Bel Galmés Carrió i Catalina Pinya Juan.

Sabem que aquest any n'Antònia Sureda continuava essent la seva cap, i encara recorda que en certa ocasió feren la bona obra col·lectiva de regalar dues mantes noves a uns pobres que eren a prop de l'estació del tren.

El clan

Així com els *llobatons* amb el temps passaven a la secció, els *al-lots* d'aquesta en complir 16-17 anys passaven a un clan de *ròvers* que es degué crear l'octubre de 1965, puix que sabem que anaren al CEP de Setmana Santa de 1966 celebrat a Pollença. Així mateix, participaren a la festa i fira que ja hem descrit, celebrades el maig d'aquest any.

Per aquestes dates en Pere Aguiló n'era el cap, i anà al Sant Jordi amb en Damià Gelabert i en Josep-Lluís Fuster Forteza (actualment propietari de ferreteria). En Miquel Sureda hi hagué de participar acompanyant la secció.

No he trobat més notícies del clan, cosa que no ha d'estranyar puix que una carta que el cap envià dia 16 de desembre de 1966 a Josep Sabater Manresa, secretari general del Moviment Escolta de Mallorca, conservada a l'arxiu de l'actual MEiGM, diu que s'ha desfet i els joves que l'integraven s'han incorporat a la secció.

També foren de l'agrupament, sense que sapiguem la data ni la unitat: Tomeu i Sebastià Gayà Riera, Bruno Rubert Bover, Bartomeu Juan Riera, Martí Perelló Rosselló, Miquel Cladera Juan, els germans Toni i Biel Munar Servera, etc.

Moviment femení

La primera garba mallorquina, la Rosa de Bardissa, ja existia dia 17 d'agost de 1958. Després es crearia la garba Rosella i ambdues plegades donaren origen a l'esplet d'al·lotes *guies* Reina Constança de Mallorca, radicada a Ciutat.

El segon esplet, anomenat Verge de les Neus, aparegué acollit al Centre

d'Aspirants d'Acció Catòlica de l'"església gran" de Manacor l'any 1960.

A més de les al·lotes de l'esplet hi havia també una unitat de *daines*, o sia, nines més petites, les equivalents als *llobatons* masculins, enquadrades en un grup anomenat aplec comandat per una majorala. Per altra banda, amb el temps, apareixeria una altra unitat, anomenada *clan*, subdividida en colles, per a les majors.

Una de les primeres fou na Maria Antònia Santandreu Caldentei *des Hams*, però ho va ésser durant molt poc temps, menys d'un any.

En el camp Sant Jordi celebrat a Biniatzar (Bunyola) els dies 28 i 29 d'abril de 1962, hi havia dues tendes d'acampada ocupades per al·lotes manacorines.

Aquest any era al·lota *guia* na Montserrat Fuster Cabrer i el 1966 encara puc documentar-la.

El 1962 aparegué el tercer agrupament del guiatge, el Sant Josep Obrer, a la parròquia de la barriada ciutadana del mateix nom.

Segons un informe de dia 2 de juliol del 1964, a un local de la parròquia de Crist Rei de Manacor hi tenien el seu cau unes dues dotzenes de *guies*.

Del 19 al 21 de març del 1965 hi hagué un CEI a son Toells (Sant Agustí de Ciutat) i d'aquest agrupament hi anaren na Catalina Sunyer, na Montserrat Bonnín Pocoví i na Joana Pinya Aguiló.

Les dues darreres eren les caps del clan ajudades per na Margalida Aguiló Bonnín, de *ca ses Salvadores*; una cap de colla era na Maria de les Neus (Blanca) Gual de Torrella Massanet i la majorala de les *daines* n'Aina Maria Riera Mascaró.

Encara sabem que una de les al·lotes nomia Antònia Riera Servera (*a Rectoret*).

En el *Perlas y Cuevas* núm. 113, de dia 29 de gener del 1966, llegim que el diumenge anterior les *daines* havien anat al castell de Santueri acompanyades per

Mn. Miquel Julià, que per escriure aquestes línies m'ha deixat els papers que encara conserva.

Del 29 d'abril al primer de maig del 1967 hi hagué un CEP del guiatge a son Macià de Marratxí. S'organitzà en tres subcamps: camp de l'Espiga per a les al·lotes *guies*, camp del Bosc per a les *daines* i camp de la Flama per a les del *clan*. Només al primer hi hagué una manacorina, na Montserrat Bonnín, i és que en aquells curs de 1966-67 l'agrupament només tenia 31 elements.

El curs 1967-68 començà amb una sortida a s'Ermita. Les caps d'agrupament eren na Montse Bonnín, na Catalina Pinya Juan i n'Aina Pericàs Gual (*a*) Vila. Comandava l'esplet na Francesca Sureda Truyols.

Dia primer d'octubre, des de Manacor, Na Jerònia Santandreu escrigué a la comissària, Maria Ferret Espanyol, que "el curs passat no hi hagué a Manacor vida de cau i que els grups no funcionaren suficientment per contestar la correspondència."

Confirma la penosa situació el fet que dia 8 de novembre na Margalida Aguiló informava a na Paquita Bosch Capó, secretària del guiatge, que "los grupos, por varias causas, están sin organizar; enseguida que esté todo en orden te daremos noticias."

El març de 1969 el guiatge participà a la qüestació "contra el hambre en el mundo". No sabem si les de Manacor també hi participaren.

Com que aquest any el moviment masculí tampoc no celebrà el camp Sant Jordi, el guiatge n'organitzà un pel seu compte a Bunyolí Nou (Ciutat). No consta l'assistència del Verge de les Neus.

Al Sant Jordi del 1970 hi assistiren les novelles del clan manacorí: Antònia i Catalina Galmés Llinàs, Isabel Sunyer Riera, Isabel Grimalt Garau, Magdalena Rosselló Galmés, Magdalena Andreu Amer, Francesca Pocoví Artigues i Blanca Gual de Torrella; altres quatre no hi pogueren anar.

El novembre d'aquest any hi hagué una sortida conjunta de tots els esplets de Mallorca. El de Manacor no hi anà, cosa que no és estranya, puix que des del 1965 el guiatge manacorí es mostrà molt poc actiu.

Els dies 27 i 28 de març de 1971 el guiatge celebrà una Assemblea General.

D'aquest agrupament hi havien d'assistir les següents al·lotes: en representació de l'aplec, na Magdalena Andreu, que era la majorala, n'Isabel Grimalt Garau i na Maria Magdalena Rosselló; per l'esplet, n'Aina Pericàs i les germanes Francesca i Magdalena Santandreu Sureda; pel clan, n'Isabel Aguiló Bonnín; el consiliari Mn. Andreu Genovart Orell; la cap d'agrupament Catalina Sunyer, la cap de clan, Blanca Gual de Torrella; i per l'equip, Susanna Moratille Menielle, Catalina Galmés, Antònia Sureda i Isabel Sunyer. Però sabem que de les 37 persones amb veu i vot només n'hi assistiren 24, puix que dos agrupaments no es presentaren i un altre només envià una representant.

A l'Assemblea General del guiatge celebrada del 13 al 14 de maig de 1972, hi assistí el Verge de les Neus, però sense veu ni vot perquè no havia presentat el cens de l'agrupament ni havia demanat el reconeixement de caps en el termini indicat i tampoc no havia pagat les quotes.

Del 17 al 19 de març de 1973 hi hagué un CEI a son Macià de Marratxí: hi anaren en Paco Munar –domiciliat al Seminari Nou–, cap dels *llobatons*; na Bel Grimalt, cap de les *daines*; na Bel Sunyer, cap de l'esplet; i en Mateu Sansó, cap dels *rangers*. El Sr. Antoni Tarabini-Castellani Cabot féu una xerrada.

Al CEP de Tots Sants d'aquest any, a Can Tàpera, ja no hi anà ningú de Manacor.

A més de les anomenades també hi foren, sense que sapiguem l'any ni la unitat: Margalida Fons Galmés (actual regidora de Cultura de l'Ajuntament manacorí), la seva germana Catalina, Margalida Gayà Bonet, Maria Àngela Lull Massip, les germanes Maria i Joana Pasqual Pasqual, Jerònia Puerto Truyols, Francesca Homar Sureda, Catalina Oliver Duran, Margalida Cubells Pasqual, Francesca Bassa Cubells, Antònia Bosch Pastor, Maria Antònia Galmés Bonaz, Florentina Roca Pomar, Montserrat Miquel Miquel, Francesca Gelabert Bassa, Aina Maria Pinya Aguiló, Teresa Hada d'Efak, Margalida Gual de Torrella Massanet, Barbara Fullana Oliver, Damiana Oliver Galmés, Margalida Bergas Llabrés, les germanes Maria Esperança i Isabel Martí Homar, Catalina Quetglas Pasqual, Francesca Costa Roig, Francesca Adrover Sbert, Aina Maria Matamalas Prohens, Sebastiana Maria Andreu Santandreu, Francesca Miquel Frau, MariaLluïsa Fuster Mascaró, Bel Font, Maria del Carme Font, Bel Amengual Bibiloni, Joana i Margalida Cànoves Miquel, Andreu Amer Garau, Maria del Pilar Galmés Llinàs, Aina Maria Gallego Homar, Andrea Sánchez Truyols, Margalida Rosselló Gomila, Joana Maria Lull, Bel i Montserrat Fuster Cabrer *de can Ferrando*, Lourdes Capó Frau, Bàrbara Batle Rosselló, Alicia Oliver Guyda, Pilar Riera Servera (*a*) *Rectorret*, Francesca Pinya Juan, Maria del Carme Calviño Julià, Margalida Gelabert, Antònia Febrer, Joana Mayol, Joana Maria Barceló, Cristina Santandreu, etc.

Escoltisme i Guiatge reberen el 1999 el Reconeixement de Mèrits atorgat pel Patronat de l'Escola Municipal de Mallorca, com es pot veure, de diferents autors, als *Perlas y Cuevas* núm. 1011 i 1012 de dia 4 i dia 18 de febrer de 2000.